

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

БЕЛЬМАЗ ЯРОСЛАВИ МИКОЛАЇВНИ

на дисертацію **Кокнової Тетяни Анатоліївни**

«Теорія і практика формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки»,

представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

01 Освіта/Педагогіка

Актуальність теми дослідження Кокнової Тетяни Анатоліївни не викликає сумніву з огляду на те, що система вищої освіти України зазнає серйозних трансформацій і впровадження компетентнісного підходу, який сприяє повній модернізації країни, велика місія у цьому покладена на викладачів іноземних мов, які результатами своєї професійної діяльності, підтримують окреслений динамічний розвиток. У зв'язку з цим від сучасної освіти вимагається підготовка таких спеціалістів, які здатні реалізувати себе в ситуації постійних змін.

Не зважаючи на те, що темі формування лінгвометодичної компетентності присвячено значну кількість робіт науковців, дослідження Т. А. Кокнової набуває особливої актуальності і затребуваності, оскільки проблема формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки недостатньо досліджена. Аналіз наукової літератури свідчить про наявність певних напрацювань з проблеми фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов їх особливостей та складнощів, але питання щодо формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов, розгляду сутності, змісту та структури лінгвометодичної компетентності є малодослідженими. Тому актуальність дослідження щодо обґрунтування, розробки та експериментальної перевірки теоретичних і практичних засад формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки є цілком логічним і заслуговує на схвалення.

Низка суперечностей, виявлених Тетяною Анатоліївною у процесі наукового аналізу проблеми, актуалізували необхідність на основі теоретико-методологічного підґрунтя удосконалити систему фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. Відзначимо, що дисертантка дослідила історію проблеми професійної підготовки та врахувала міжнародний досвід впровадження компетентнісного підходу у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. Лінгвометодична компетентність викладача іноземної мови розглядається як складне структурне утворення, що доцільно формувати у процесі впровадження системи формування

лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки.

Отже, дисертаційне дослідження Кокнової Тетяни Анатоліївни є безумовно своєчасним, оскільки пов'язане із пошуком практичних шляхів вирішення цієї актуальної проблеми.

Наукова новизна дисертаційної роботи.

Під час вивчення теоретико-методологічних аспектів аналізу проблеми формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки, ретроспективного аналізу становлення цієї проблеми в українському та зарубіжному науковому просторі, з урахуванням компетентнісного, системного, середовищного, особистісно зорієнтованого, особистісно-діяльнісного, аксіологічного, акмеологічного та андрагогічного підходів обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки у межах цільового, суб'єкт-суб'єктного, середовищного, змістового та технологічного. Подальшого розвитку набули теоретичні засади професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов; трактування базових понять (компетентність, компетенція, лінгвометодична компетентність); теоретичні положення щодо вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки

Результати дослідження можуть бути використані в процесі фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у закладах вищої освіти, самоосвітньої діяльності майбутніх викладачів іноземних мов, підвищення кваліфікації майбутніх викладачів іноземних мов; у науково-дослідній роботі здобувачів вищої освіти; під час розробки навчально-методичного забезпечення обов'язкових та вибіркового освітніх компонентів освітніх програм, що спеціалізуються на підготовці майбутніх викладачів іноземних мов.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Оцінка змісту та завершеності дисертації.

Проведений аналіз дисертаційної роботи та автореферату Тетяни Анатоліївни Кокнової дозволяє констатувати, що ґрунтовний аналіз теоретичних і практичних основ проблеми, задекларовані наукові положення та висновки забезпечуються комплексом теоретичних і практичних основ проблеми. Авторкою чітко аргументовано обґрунтовано обрання методів дослідження з урахуванням специфіки наукового дослідження, що надало можливість організувати експеримент на високому науковому рівні та здійснити виважену перевірку значущості отриманих результатів.

Дисертаційна робота виконана на достатньому фактичному матеріалі: дослідна-експериментальна робота здійснювалась на базі ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка (м. Старобільськ), Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, Херсонського державного університету, ДВНЗ «Донбаський державний

педагогічний університет» (м. Слов'янськ), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. В експериментальній роботі брали участь 63 викладачі ЗВО та 406 майбутніх викладачів іноземних мов.

Узагальнення та висновки, викладені в дисертації, є цілком аргументованими, послідовними, конкретними, що свідчить про виваженість дисертантки. Рецензована робота опирається на достатньо повну джерельну базу – 632 найменувань, з них 74 іноземними мовами. Дисертація відповідає основним напрямам науково-дослідної теми «Освітні технології навчально-виховного процесу у сучасних закладах освіти» (державний реєстраційний номер 0110U000751) ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Аналіз змісту дисертації та автореферату засвідчує належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, підтверджує вирішення окреслених завдань і досягнення поставленої мети, надійність та вірогідність одержаних результатів.

Оцінка змісту та завершеність дисертації

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та вказано на її зв'язок з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи наукового пошуку; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача в опублікованих у співавторстві публікаціях; подано відомості про апробацію, упровадження та опублікування результатів дослідження; вказано відомості про структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі головна увага зосереджена та теоретичних аспектах підготовки майбутніх викладачів іноземних мов взагалі та у контексті формування в них лінгвометодичної компетентності зокрема. У підрозділі 1.1. представлено історико-педагогічний аналіз проблеми становлення лінгвометодичної підготовки викладачів іноземних мов в українському науковому просторі. На основі аналізу філософських, педагогічних і психологічних досліджень розглянута сучасна проблема у системі вищої освіти України. У процесі аналізу визначені фактори, що зумовлюють успішне формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. У підрозділі 1.3. проаналізовано зарубіжний досвід упровадження компетентнісного підходу у процес підготовки майбутніх викладачів іноземних мов (зокрема, у вищих навчальних закладах США, Канаді, Великої Британії, Німеччині, Австрії, Швейцарії, Франції, Угорщини).

Отримані результати стимулювали автора до розгляду суті, змісту та специфіки лінгвометодичної компетентності, знайдення шляхів її формування у процесі фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Доволі ґрунтовно у **другому** розділі розглянуті теоретичні засади дослідження лінгвометодичної компетентності в контексті фахової

підготовки майбутніх викладачів іноземних мов. У підрозділі 2.1. розглянуто суть лінгвометодичної компетентності, де представлено авторська позиція щодо поняття «лінгвометодична компетентність викладача іноземної мови», яка є достатньо обґрунтованою та виведена на основі теоретичного аналізу наукових джерел. Визначено зміст та структуру лінгвометодичної компетентності спираючись на певні повноваження і функції викладачів іноземних мов, що працюють у ЗВО зі студентами різних спеціальностей. Імпонує те, що аналізуючи сучасний стан фахової підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, автором проаналізовано нормативно-правові документи, що регламентують та демонструють сьогоденний стан фахової підготовки цих спеціалістів, а також, розкривають потенційні шляхи вдосконалення цього процесу, враховуючи трендові вимоги до їх майбутньої професійно-педагогічної діяльності.

У **третьому** розділі обґрунтована система формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. Зазначена система представлена як цілісний механізм у межах якого взаємодіють взаємопов'язані компоненти, що цілеспрямовано впливають на підвищення рівня сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки.

Четвертий розділ дисертаційного дослідження присвячений експериментальній перевірці системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. Схвалюємо те, що дисертантка ґрунтовно висвітлила процес організації, методу і специфіку проведення дослідно-експериментальної роботи. У роботі описано перебіг формувального етапу педагогічного експерименту, під час якого перевірялась ефективність представлені системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов; проведено аналіз результатів дослідно-експериментальної роботи.

Ефективність розробленої системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов дисертантка перевіряє за допомогою контрольно-діагностичного інструментарію. Достовірність отриманих результатів перевірявся за допомогою методів математичної статистики, де продемонстровано вищий рівень сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов за всіма критеріями та показниками в експериментальних групах.

Отже, експериментальна частина роботи логічно підтверджує теоретичні напрацювання Тетяни Анатоліївни, а винесені на захист положення переконливо обґрунтовані на сторінках дисертації.

Зміст розділів, підрозділів дисертаційної роботи відповідає її назві та структурі, що переконує, що дисертантка досягла поставленої мети дослідження і виконала зазначені у вступі завдання. Вивчення змісту дисертаційного матеріалу дає підстави стверджувати, що представлені висновки до розділів, а також загальні висновки є чіткими та логічними.

Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено із дотриманням вимог.

Зміст автореферату повною мірою відображає основні наукові положення дисертаційної роботи.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Кількість публікацій є достатньою, їх обсяг, зміст та проблематика відповідають чинним вимогам. Джерельна база дисертації та автореферату представлено в 41 одноосібній публікації авторки та 2 колективних. Опубліковані праці відбивають результати всіх розділів дисертації. Результати й висновки дослідження апробувалися на всеукраїнських та міжнародних конференціях.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо змісту дисертації.

Визначаючи низку позитивних надбань дисертантки під час вирішення досліджуваної проблематики, доцільно звернути увагу й на деякі дискусійні моменти, які визначаємо як зауваження та побажання:

1. На наш погляд, для аналізу базового поняття «лінгвометодична компетентність майбутнього викладача іноземної мови» бажано було б застосувати контент-аналіз та представити його результати узагальнено у вигляді таблиць.

2. Характеризуючи систему формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов авторка наголошує на поетапності формування цієї компетентності у процесі фахової підготовки, водночас з тексту дисертації незрозуміло, чому автор не розглядає підготовку вчителів за ОКР «бакалавр».

3. З тексту дисертації зрозуміло, що для організації системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов були залучені викладачі ЗВО, що взяли участь та допомогли організувати експериментальне дослідження. Більш доцільно було б розкрити це детальніше в тексті дисертації.

4. На наш погляд, недостатньо обґрунтованою є позиція дисертантки щодо визначення контрольно-діагностичних інструментів для перевірки рівня сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов. Варто було б використати ширший спектр методик зважаючи на критерії та показники сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов.

5. У підрозділі 4.3 дуже багато уваги приділяється аналізу кожного показника рівня сформованості лінгвометодичної компетентності викладача іноземної мови, представлено багато таблиць та схем, що дещо перевантажує цей параграф числовою інформацією.

6. Уважаємо, що було б доречно зробити методичні рекомендації для викладачів ЗВО щодо впровадження системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов в окремому виданні, з метою ефективного розповсюдження досвіду серед широкого загалу освітань.

Загальний висновок.

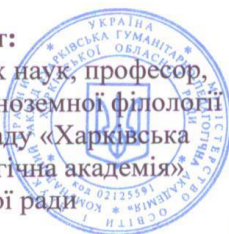
Висловлені зауваження в основному носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи.

У цілому, дисертаційна робота Кокнової Тетяни Анатоліївни є самостійним і цілком завершеним дослідженням, відзначається безперечною актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю, містить значні наукові доробки, нові, раніше незахищені наукові положення.

Дисертація відповідає пп. 9, 10, 12, 13 14 „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., №943 від 20.11.2019 р. та № 607 від 15.07.2020 р.), що дає підстави для присудження **Кокновій Тетяні Анатоліївни** наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Ярослава БЕЛЬМАЗ

Підпис	<i>Ярослава Бельмаз</i>
Засвідчую	<i>С. Кобзева</i>
Начальник відділу кадрів	
« <i>дб</i> » <i>квітня</i>	20 <i>24</i> рік